

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

06.01.2025

с. Старое Дрожжаное

№ 32

«2025-2027 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районында китапханә эшен үстерү» муниципаль программасын раслау турында

Россия Федерациясе Бюджет кодексының 179 статьясы, Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының «Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы муниципаль программаларын эшләү, гамәлгә ашыру һәм нәтижәләлеген бәяләү тәртибен һәм Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы муниципаль программаларын эшләү һәм гамәлгә ашыру буенча Методик тәкъдимнәрне раслау турында» 2015 елның 17 ноябрәндәге 453 номерлы карары нигезендә Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитеты **КАРАР БИРӘ**:

1. «2025-2027 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районында китапханә эшен үстерү» муниципаль программасын расларга.
2. «2022-2024 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районында китапханә эшен үстерү» муниципаль программасын раслау турында» Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының 2021 елның 10 ноябрәндәге 471 номерлы карарын үз көчен югалткан дип танырга.
3. Әлеге карар рәсми басылып чыгарга тиеш.

Башкарма комитет
Житәкчесе

Р.И. Мөхәммәтжанов

Татарстан Республикасы
Чүпрәле муниципаль районы
Башкарма комитетының 2025
елның " ____ " _____
_____ номерлы карары белән
расланган

**«2025 - 2027 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль
районында китапханә эшен үстерү» муниципаль программасы**

Программа паспорты

Программаның исеме	2025 – 2027 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районында китапханә эшен үстерү (алга таба – Программа)
Программаны эшләүгә нигез булып торучы норматив-хокукый актлар	«Китапханәләр һәм китапханә эше турында» 1998 елның 21 октябрдәге 1818 номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Президентының Татарстан Республикасы Дәүләт Советына юллаганы, «2017-2020 елларга һәм перспективада 2030 елга кадәр Татарстан Республикасында китапханә эшен үстерү» озак сроклы максатчан программасын раслау турында» 2009 елның 31 августындагы 592 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары
Төп заказчы – программа координаторы	Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаның төп эшләүчеләре	«Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеген» муниципаль казна учреждениесе, Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районының «Авыл жирлекләре китапханәсе» муниципаль бюджет учреждениесе
Программаның максатлары	Гражданның максималь тиз, тулы һәм ирекле мәгълүматтан файдалануны тәэмин итәрлек, китапханәләрдә хезмәт күрсәтүнең нәтижәле системасын булдыру, мәгълүматтан һәм белемнәрдән ирекле файдалануға аларның конституциячел хокукларын гамәлгә ашыру, шулай ук китапханәләрдә саклана торган милли мәдәни мирасны саклап калу.
Программаның бурычлары	китапханәләр эшчәнлеген хокукый һәм методик тәэмин итүне актуальләштерү;

	<p>районда китапханә эшенең оештыру-функциональ структурасын үстерү; музейлар, архивлар, фәнни, мәгариф һәм социаль учреждениеләр белән китапханәләрнең партнерлыгын үстерү һәм ныгыту; китапханә фондларының заманча моделен булдыру; район территориясендә урнашкан китапханә фондларының гомуммәдәни мирас һәм мәгълүмат ресурслары өлеше буларак сакланышының һәм куркынычсызлыгының комплекслы системасын булдыру; эш урыннарын, китапханә процессларын яңарту һәм автоматлаштыру; район китапханәләренең бердәм мәгълүмати киңлеген тәмин итү, район китапханәләр челтәренең мәгълүмат системасын булдыру; жәмәгать китапханәләрен эффектив эшләве, кулланучыларның куркынычсыз һәм уңайлы булуы өчен заманча жиһазлар белән тәмин итү; укуны һәм китапны алга этәрү буенча китапханәләрнең мәдәни-агарту эшчәнлеген киңәйтү; фәнни һәм социаль-мәдәни элементә үзәкләре буларак китапханәләренә үстерү; ялны оештыру һәм социаль ярдәм таләп итүче халык категорияләрен укуга җәлеп итү буенча китапханәләр эшен камилләштерү; социаль-мәдәни процесс буларак укуны өйрәнү; барлык типтагы китапханә-мәгълүмат учреждениеләре өчен кадрларга агымдагы һәм перспектив ихтыяжларны мониторинглау; тармакның әйдәп баручы белгечләрен әзерләүгә кертәп, күп катлы өзлексез һөнәри белем бирү системасының структурасын һәм эчтәлеген камилләштерү; китапханә-мәгълүмат учреждениеләре белгечләрен беркетү системасын камилләштерү</p>
<p>Программаны гамәлгә ашыру сроклары</p>	<p>2025-2027 еллар</p>
<p>Финанслау күләме һәм чыганакалары</p>	<p>Программа чараларын финанслау Татарстан Республикасы бюджеты, Чүпрәле муниципаль районы бюджеты мөмкинлекләренә тиешле чорларга бәйле. Программаны финанслауның гомуми күләме 2025-2027 елларга 98.281,9 мең сум тәшкил итәчәк. Чүпрәле муниципаль районы бюджеты акчалары: 2025 елга-30 878, 5 мең сум</p>

	<p>2026 елга-32 731,2 мең сум 2027 елга-34 672,2 мең сум ТР бюджетыннан-0.00</p>
<p>Программаны гамәлгә ашыруның көтелгән ахыргы нәтижәләре (нәтижәләрне бәяләү индикаторлары)</p>	<p>Программаны гамәлгә ашыру 2027 елга мөмкинлек бирәчәк: Китапханә фондларының 5%-ка яңарту дәрәжәсен арттырырга; Интернет челтәренә ачык керү мөмкинлегә бирә торган китапханәләр өлешен 100%ка кадәр арттырырга; китапханәләр сайтларына керүләр санының елына кимендә 50 %ка артуын тәмин итү; районда һәркем файдалана алырлык кимендә бер модель китапханә булдырырга; китапханәләрне заманча системалар һәм китапханә фондларының, кешеләрнең һәм биналарның сакланышы һәм иминлегә чаралары белән тәмин итәргә; югары һәм урта һөнәри белемле китапханә хезмәткәрләре өлешен 80%ка кадәр арттырырга; музейлар, фәнни, мәгариф, социаль учреждениеләр белән берлектә гамәлгә ашырылган китапханә чаралары өлешен 45 %ка кадәр арттырырга; китапханәләр үткәргән чараларда катнашучыларның өлешен 45 %ка арттырырга.</p>

I. Проблеманы характерлау һәм аны программа ысуллары белән хәл итү кирәклеген нигезләү

Китапханә - документларның оештырылган фонды булган һәм аларны физик һәм юридик затларга вакытлыча файдалануга бирә торган мәгълүмати, мәдәни, мәгариф учреждениесе.

Хәзерге вакытта китапханәнең глобаль мәгълүмат киңлегә үзгәрешләре йогынтысында үз эшенең технологияләрен генә түгел, ә инде килеп туган алымнарны, төшенчәләрне, терминнарны үзгәртәргә, яңача модельләштерергә һәм үз мәгълүмат киңлеген оештырырга мәжбүр. Үз эшчәнлекләрендә, ресурсларында төгәл регламентлаштырылган арадашчы учреждениедән, партнерлар һәм үсеш өстенлекләрен сайлау, китапханә халыкка мәгълүмати, сервис, мәдәни хезмәтләр житештерү һәм күрсәтү предприятиесенә әверелде.

Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан төбәк китапханәләре эшчәнлегенә норматив-хокукый базасын булдыру буенча эш алып барыла. Аерым алганда, түбәндәге норматив актлар кабул ителде: «Мәдәният турында» 03.07.1998, № 1705 номерлы, «Китапханәләр һәм китапханә эше турында» 1818 номерлы, «Татарстан Республикасында дәүләт телләре һәм башка телләр турында» 1992 елның 08 июлендәге 1560-ХII номерлы, «Татарстан Республикасы

документларының мәжбүри түләүсез нөсхәсе турында» 2005 елның 18 гыйнварындагы 5-ТРЗ номерлы, «Татарстан Республикасы мәгълүмати системалары һәм мәгълүматлаштыру турында» 2007 елның 13 ноябрәндәге 58-ТРЗ номерлы, «Китапханәләр һәм китапханәләр эше турында» Татарстан Республикасы Законның гамәлгә ашыру хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 1999 елның 10 декабрәндәге 813 номерлы карары.

Шул ук вакытта Татарстан Республикасы норматив базасының тулылыгын да, аны корректировкалауда да проблемалары бар. Соңгысы «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Канунын кабул итү белән бәйлә, ул китапханәләр эшчәнлегенә оештыру-хокукый һәм эчтәлекле үзгәрешләр керткән. Республика китапханәләре эшчәнлегенә норматив хокукый базасы һәрвакыт яңартылырга һәм камилләштерелергә тиеш.

Татарстан Республикасы китапханә эшенә төп юнәлешләре арасында иң мөһиме - китапханә фондлары белән идарә итү.

Чүпрәле районында китапханәләрнең гомуми китапханә фонды 369 141 данә китап һәм башка басмалар, шул исәптән магнит һәм электрон чыганаclarдагы документлар, шул исәптән татар телендә 119717 нөсхә бар. Төрле типтагы китапханәләр һәм ведомство буйсынуындагы хезмәткәрләр өчен хәзерге вакытта төп бурычлар булып фондларны яңарту, аларның сыйфатлы составын яхшырту, аларның куркынычсызлыгын һәм сакланышын тәмин итү тора. Китапханә фондларын комплектлауга федераль бюджеттан муниципаль китапханәләргә туплау өчен субвенцияләргә паритетлы уртак финанслау шартларында бирелә: 2024 елда Чүпрәле районына - 209351,41 сум, жирле бюджеттан - 219219,15 сум.

Россия Федерациясә Хөкүмәтенә 2007 елның 13 июлендәге 923-р номерлы күрсәтмәсә белән расланган китапханә фондларын комплектлау буенча ЮНЕСКО тәкъдимнәре һәм социаль нормативлары һәм нормалары нигезендә китапханә фондын ел саен яңарту 1000 кешегә 220-250 китап тәшкил итәргә тиеш. 2024 елда Чүпрәле районында бер кешегә яңа керемнәр саны 15 нөсхә тәшкил итте, шул исәптән басма, аудиовизуаль һәм электрон басмалар.

2024 елда Чүпрәле районы балалар китапханәсенә керүчеләрнең уртача саны 446 данә. Халыкара нормалар буенча балалар китапханәләре фондлары ел саен яңа басмаларның кимендә 5%ына тулыландырырга тиеш. 2024 елда Чүпрәле районы балалар китапханәсенә тулыландыру фонды күрсәткече 41,0 тәшкил итте.

Китапханәләр өчен китапханә фондларының сыйфатлы составы мәсьәләсә дә мөһим проблема булып кала бирә. Гомуми кулланылыштагы китапханәләрдә искергән әдәбият, шул исәптән балалар китапханәләрендә тузган әдәбият күләме 60 тан 70% ка кадәр тирбәлә. Мондый вәзгыять йөрешлеккә дә, китап бирүгә дә, гомумән уку процессларына да йогынты ясый.

Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, китапханә фондларының шактый өлешен тармак, уку-методик, вакытлы басмалар тәшкил итә, аларда актуальлек һәм ихтыяж искергән саен кими бара. Халыкка үз вакытында актуальләштерелә торган белешмә һәм хокукый мәгълүмат бирүнең иң нәтижәле ысулы булып Интернет челтәренә эзләү системаларына керүне тәмин итү, белешмә мультимедиа продуктларын сатып алу тора. Китапханәләр фондларын үстерү стратегиясә

электрон документлар, шул исәптән ерактагы челтәрле ресурслар исәбенә кертемнәр составын киңәйтмичә һәм яңартмыйча мөмкин түгел.

Милли мәдәни мирас өлеше буларак китапханә фондының иминлеген һәм сакланышын тәмин итү бурычы милли иминият фондын төзү эшләрен башкаруны, басма документларны башка мәгълүмат чыганаclarына күчәрүне күздә тоту. Кыйммәтле фондларның куркынычсызлыгының комплекслы системасын эшләү һәм гамәлгә кертү, биналарның физик һәм санитария-гигиена торышын саклау, заманча техник куркынычсызлык чаралары комплекслары белән тәмин итү, китап саклау урыннарында климатны тәмин итү өчен приборлар сатып алу зарур.

“Китапханәләр һәм китапханә эше турында” Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында 2010 елның 22 апрелдәге Закон нигезендә китапханәләрнең мәгълүмат ресурслары бушлай һәм шуңа күрә халыкның барлык төркемнәре өчен иң арзан белем чыганаclarыннан берсе булып тора. Мәгълүматның шактый күләме мәгълүмати технологияләре китапханә эшенә кертү нигезендә глобал челтәр кулланучыларына аңлаешлы була. Әмма хәзерге вакытта мәгълүмат-коммуникация технологияләре нигездә республика һәм үзәк китапханәләрдә кулланыла. Мәсәлән, 2024 елда Чүпрәле районының 32 һәркем файдалана алырлык китапханәсендә компьютерлар булган. «Татарстан Республикасы китапханә челтәренә инфокоммуникацион инфраструктурасын булдыру» проектына гамәлгә ашыру кысаларында соңгы 2 елда компьютерлар белән жиһазландырылган һәм Интернет челтәренә керү мөмкинлеге булган китапханәләр өлеше артты.

2024 елда китапханәләрнең компьютерлар белән тәмин ителеше

Муниципаль берәмлек	Китапханәләр саны	Персональ компьютерлары булган китапханәләр саны		Китапханәләр дә персональ компьютерлар саны	Интернет челтәренә керү мөмкинлеге булган китапханәләр саны	
		барлыгы	%		барлыгы	%
Чүпрәле районы	32	32	100	71	32	100

Районда 2024 елда 45 китапханә хезмәткәренә компьютерлар саны 158 % тәшкил итте. Чүпрәле районында авыл китапханәләрендә 2024 елда 33 хезмәткәргә 41 компьютер туры килгән.

Документларның электрон коллекцияләрен төзү, фондларны һәм каталогларны цифрлы форматка күчәрү һәм аларны һәркем файдалана алырлык итеп урнаштыру да мөһим бурыч булып тора. Бу корпоратив каталоглаштыру проектында катнашырга һәм бердәм мәгълүмати киңлек булдыру өчен корпоратив ресурслардан файдаланырга мөмкинлек бирәчәк. Китапханәләрдә электрон каталоглар булу кулланучыларга хезмәт күрсәтү өчен принципияль яңа мөмкинлекләр тудыра.

Китапханәләре инновацион үстерү бурычларын хәл итү беренче чиратта кадрлар белән тәмин итүгә һәм китапханәчеләрнең тармакны модернизацияләүгә профессиональ әзерлегенә бәйле.

01.01.2025 елга Чүпрәле районында 45 китапханә системасы хезмәткәре исәпләнә. Китапханә хезмәткәрләренең 76% ы (34) югары белемгә ия, шулардан югары китапханә белеме - 100% (34) китапханәчеләр. Китапханә хезмәткәрләренең 26,6% (11) урта махсус белемгә ия, шулардан – китапханә белеме 14% (8).

Муниципаль реформаны кертү үз артыннан китапханә системасы эшчәнлегендә оештыру-хокукий һәм эчтәлекле үзгәрешләргә китерде. Хәзерге вакытта Чүпрәле ЦБС мөстәкыйль юридик зат статусына ия.

Традицион үзәкләштерелгән китапханә системасы китапханәләре иң яхшы хәлдә һәм югарырак күрсәткечләргә ия булды. Чүпрәле үзәк хастаханәсе күрсәткечләре саны: кулланучылар саны 20231 кешене яисә район халкының 96,5%ын тәшкит итә, китапханәләргә йөрүләренең гомуми саны 313640 кешегә житә. Ел саен китапханәләр тарафыннан 505612 данә китап бирелә.

Авыл халкының мәгълүмати тәмин ителешен арттыру максатында модельле авыл китапханәләре төзелә.

Республикада авыл китапханәләрен модернизацияләүнең иң нәтижәле ысулы булып үзәкләштерелгән дәүләт ярдәме хисабына мондый модель авыл китапханәләрен этаплап төзү торырга тиеш.

Шулай итеп, «2030 елга кадәр перспективада Татарстан Республикасында мәгълүмат һәм коммуникация технологияләрен үстерү һәм куллану» республика максатчан программасы белән координацияләнгән «2025-2027 елларга Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районында китапханә эшен үстерү» муниципаль программасы Татарстан Республикасында китапханә эшен үстерү бурычын хәл итүнең иң яхшы формасы булып тора. Программаны гамәлгә ашыру социаль процесслар үсешендә хәлиткеч фактор булырга мөмкин.

Программа китапханә хезмәтенең социаль юнәлешен игътибар үзәгенә куя торган ведомствоара хезмәттәшлекне гамәлгә ашыруны һәм районның бердәм мәгълүмати пространствосын булдыруны тәмин итә.

II. Төп максатлар, бурычлар, мөһим максатчан күрсәткечләр, программаны гамәлгә ашыру сроклары, шулай ук максатлар һәм бурычлар киселешендә нәтижәләргә бәяләү индикаторлары

Программаның төп максатлары булып гражданның максимал тиз, тулы һәм ирекле мәгълүматтан файдалануны тәмин итәрлек китапханә хезмәте күрсәтүнең нәтижәле системасын булдыру, аларның мәгълүмат һәм белемнәргә ирекле керү хокукларын гамәлгә ашыру, шулай ук китапханәләрдә саклана торган милли мәдәни мирасны саклап калу тора.

Куелган максатларга ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итәргә кирәк: китапханәләр эшчәнлеген хокукий һәм методик тәмин итүне актуальләштерү;

районда китапханә эшенең оештыру-функциональ структурасын үстерү;

конкрет кешеләргә, мәдәнияткә, фәнгә, техникага, территорияләргә шартлар тудыру максатында үзенең социаль әһәмиятен көчәйтәргә;

Россия Федерациясенә бөтен территориясендә мәғлүматтан, фәнни, мәгариф ресурсларыннан, мәдәни кыйммәتلәрдән ирекле, тигез һәм гомуми файдалануны тәмин итеп, милли масштабтагы интеграцияләнгән мәғлүмәти система буларак китапханә-мәғлүмәт эшчәнлеген үстерергә;

кәгазь, электрон, аудиовизуаль һәм башка чыганаclarда социаль әһәмиятле мәғлүмәтны саклап калу өчен таләпләр формалаштырырга һәм шартлар тудырырга;

музейлар, архивлар, фәнни, мәгариф һәм социаль учреждениеләр белән китапханәләрнең партнерлығын үстерү һәм ныгыту;

китапханә фондларының заманча моделен булдыру;

район территориясендә урнашкан китапханә фондларының, гомуммәдәни мирас өлеше буларак, заманча технологияләр һәм техник чаралар кулланып мәғлүмәти ресурс буларак сакланышының һәм куркынычсызлыгының комплекслы системасын булдыру;

район китапханәләренең бердәм мәғлүмәт киңлеген тәмин итү, Татарстан Республикасы китапханә челтәренең мәғлүмәт системасын булдыру;

эш урыннарын модернизацияләү һәм автоматлаштыру;

модельле китапханәләр төзү;

китапханәләргә аларның нәтижәле эшләве, кулланучыларның имин һәм уңайлы булуы өчен заманча жиһазлар белән тәмин итү;

укуны һәм китапны алга этәрү буенча китапханәләргә мәдәни-агарту эшчәнлеген киңәйтү;

фәнни һәм социаль-мәдәни элементә үзәкләре буларак китапханәләргә үстерү;

яңы оештыру һәм социаль ярдәм таләп итүче халык категорияләргә укуга жәлеп итү буенча китапханәләр эшен камилләштерү;

социаль-мәдәни процесс буларак укуны өйрәнү;

барлык типтагы китапханә-мәғлүмәт учреждениеләргә өчен кадрларга ағымдагы һәм перспектив ихтыяжларны мониторинглау;

тармакның әйдәп баручы белгечләргә әзерләүгә көртөп, күп катлы өзлексез һөнәри белем бирү системасының структурасын һәм эчтәлеген камилләштерү;

китапханә-мәғлүмәт учреждениеләргә белгечләргә ныгыту системасын камилләштерү.

Нәтижәләргә бәяләү индикаторлары:

- Китапханә фондларын 5 %ка яңарту дәрәжәсә күтәреләчәк;

- компьютерлар белән жиһазландырылган район китапханәләргә өлеше 100% ка кадәр артачак;

- Интернет челтәренә ачык керү мөмкинлегә бирә торган китапханәләр өлеше 100% ка кадәр артачак;

- китапханә сайтларында булу санының елына кимендә 20 %ка артуы;

- районыбызда һәркем файдалана алырлык бер генә модельле китапханә оештырыла;

- китапханәләр заманча системалар һәм китапханә фондларын, кешеләргә һәм биналарны саклау һәм куркынычсызлык чаралары белән жиһазландырылачак;

- югары һәм урта һөнәри белемле китапханә хезмәткәрләре өлеше 80% ка кадәр артачак;

- музейлар, фәнни, мәгариф, социаль учреждениеләр белән берлектә гамәлгә ашырылган китапханә чаралары өлеше 35 %ка кадәр артачак;

- Китапханәләр уздыра торган чараларда катнашучыларның өлеше 35 %ка, китапханә сайты аша күчерелгән һәм китапханә сайтына керә алырлык китапханә фондларының каталоглары өлеше, каталогларның гомуми күләмәннән (5%) артачак.

Китапханә фондларының мөрәжәгәте (1,5) очрак

Халыкны китапханә хезмәте күрсәтү (96,5%) белән тәэмин итү

Килүчеләр саны (15,5)

Бер кешегә китап бирү (20,5).

III. Программа чаралары исемлеге

Куелган максатлар һәм бурычлар нигезендә программага 1 нче кушымтада китерелгән программа чаралары комплексын гамәлгә ашыру каралган:

1.Китапханәләр эшчәнлеген хокукый һәм методик тәэмин итүне камилләштерү. Программаның әлеге бүлеген гамәлгә ашыру өчен түбәндәгеләр кирәк:

китапханәләр эшчәнлеген түбәндәге эшләнмәләр ярдәмендә хокукый һәм методик тәэмин итүне актуальләштерү:

районда китапханә эшенең оештыру-функциональ структурасын түбәндәге юллар белән үстерү:

үзара хезмәттәшлек советы һәм регламентлары турында нигезләмәләр эшләү, музейлар, архивлар, фәнни, мәгариф һәм социаль учреждениеләр белән китапханәләрнең партнерлыгын үстерү һәм ныгыту:

уртак чаралар үткәрү буенча махсус программалар һәм проектлар эшләүгә һәм гамәлгә ашыруга Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән Министрлыгы чыгымнарының һәм керемнәренен гомуми күләмендә ел саен ассигнованиеләр бүлеп бирү.

Чараларны гамәлгә ашыру китапханәләрнең ведомство таркаулыгын киметергә, гомуми мәгълүмати ресурслардан файдалануның нәтижәлеге арттырырга мөмкинлек бирәчәк.

2. Китапханә фондлары белән нәтижәле идарә итү. Программаның әлеге бүлеген гамәлгә ашыру түбәндәгеләрне күздә тотта:

түбәндәге юллар белән китапханә фондларының заманча моделен булдыру: төрле саклагычлардагы документлар белән район китапханәләрнең, фондларының үзәкләштерелгән комплексланыуын гарантияләү,

мили, туган якны өйрәнү, тармак басмалары тарафыннан китапханәләр фондларын максатчан комплектлауны тәэмин итү, шул исәптән «Татар китап нәшрияты» һәм «Мәгариф» дәүләт нәшриятлары тарафыннан чыгарыла торган социаль әһәмиятле әдәбият сатып алуны исәпкә алып, 2004 - 2013 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка

телләрне саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы Дәүләт программасы чараларын гамәлгә ашыруга ассигнованиеләр бүлеп бирү,

муниципаль китапханәләр өчен республика вакытлы басмаларының база комплектына ел саен үзәкләштерелгән имза салуны оештыру

мәдәни мирас өлеше буларак район территориясендә урнашкан китапханә фондларының сакланышын һәм куркынычсызлыгын комплекслы система булдыру:

китапханәләрне фондларның иминлеге һәм сакланышы өчен кирәкле чаралар белән тәэмин итү.

Керемнәр күләмен, шул исәптән электрон чыганаclarдагы басмаларны, арттыру, шулай ук Подпрограммада каралган эшнен башка юнәлешләре белән беррәтгән, фондларның яңартылу характеристикасын яхшырту, 2028 елга район китапханәләре фондларын шактый яңартырга, аларның сыйфатлы характеристикаларын күтәргә һәм, нәтижә буларак, китапханә кулланучылар санын арттырырга мөмкинлек бирәчәк. Китапханә фондларының сыйфатлы оештырылуы районның социаль-иқтисады үсеш дәрәжәсен билгели торган интеллектуаль стратегик ресурс формалаштыра. Шуңа күрә баланслы комплектау - китапханәләрне генә түгел, гомумән, республика үсешенә мөһим өстенлеге. Язылуға һәм иң яхшы басмаларны басма һәм электрон форматларда туплауға чыгымнарны сизелерлек арттырырга кирәк.

3. Китапханә эше өлкәсендә мәгълүмат-коммуникация технологияләрен интенсив үстерү. Өлеге бүлекне гамәлгә ашыру ярдәмче программаны ике юнәлештә үстерүне күздә тотта:

район китапханәләренә бердәм мәгълүмат киңлеген тәэмин итү,

эш урыннарын заманчалаштыру һәм автоматлаштыру юлы белән:

структурлаштырылган кабель системаларын монтаждау һәм челтәр жиһазлары белән тәэмин итү, Татарстан Республикасы телекоммуникацияләренә Дәүләт интеграцияләнгән системасына тоташтыру,

компьютер техникасы һәм жиһазлар белән тәэмин итү

Күрсәтелгән чараларны гамәлгә ашыру район халкына күрсәтелә торган китапханә хезмәтләренә күләм һәм сыйфат дәрәжәсен күтәргә ярдәм итәчәк. Благодаря применению информационно-коммуникационных технологий; расширению возможности доставки пользователям необходимой информации путем доступа к сети Интернет и создания службы виртуальной справки; увеличению объема информации, размещенной на сайтах библиотек, что делает доступной для широкого числа пользователей необходимую информацию.

Китапханәләренә үзара хезмәттәшлегенә челтәр технологияләрен үстерү, жыелма электрон каталогын булдыру китапханәләренә фондларны туплау, бүлү, инфраструктураны планлаштыру һәм үстерү буенча координацияле гамәлләрен тәэмин итәчәк. Фондларның сыйфатына нәтижәле идарә итәргә һәм библиографик мәгълүмат булдыруга чыгымнарны киметергә мөмкинлек бирәчәк; ведомстволы һәм башка каршылыкларны булдырмый торган һәм гомумроссия һәм дөнья мәдәни процессларына интеграцияләүне тәэмин итүче бердәм мәгълүмати системаны формалаштырырга мөмкинлек бирәчәк.

4. Гомуми файдаланудагы китапханэлэрнең матди-техник базасын модернизацияләү. Программаның әлеге бүлеген гамәлгә ашыру түбәндәгеләрне күздә тотат:

Чүпрәле районында модель китапханәләре булдыру;

китапханәләрне нәтижәле эшләү, кулланучыларның имин һәм уңайлы булуы максатларында заманча жиһазлар белән тәмин итү, шул исәптән:

махсулаштырылган жиһазлар һәм жиһазлар (стеллажлар, күргәзмә жиһазлары, компьютер өстәлләре һ.б.) сатып алу,

оргтехника сатып алу (ксерокс, принтер, сканер),

һәркем файдалана алырлык китапханәләрне телефонлаштыру,

яңгы сүндерү һәм саклау сигнализациясе чаралары белән тәмин итү,

инвалидларга һәм мобильләге чикләнгән кулланучылар төркемнәренә бару өчен махсулаштырылган жиһазлар һәм матди-техник чаралар белән тәмин итү.

Чараларны гамәлгә ашыру китапханәләрне аларның фондларының күләме һәм документлар саклау нормативларына туры килә торган майданнар белән тәмин итәргә мөмкинлек бирәчәк. Кулланучылар бергәләге, китапханәләрнең дәүләт һәм социомәдәни бурычлары һәм функцияләре; фондларга ачык керү мөмкинлеген оештыру өчен шартлар тудырачак, китапханә мохитенә уңайлылыгы дәрәжәсен арттырачак, китапханәләрне оештыру техникасы һәм элемент чаралары белән жиһазландыру; инвалидларга һәм чикләнгән мобильләге чикләнгән кулланучылар төркемнәренә мәгълүмат алу өчен махсус жиһазлар һәм матди-техник чаралар белән жиһазландыру дәрәжәсен арттырачак.

5. Укуның социаль статусын күтәрүгә ярдәм итү. Программаның әлеге бүлеген гамәлгә ашыру түбәндәгеләрне күздә тотат:

уку һәм китапханә тарату буенча китапханәләрнең мәдәни-агарту эшчәнлеген киңәйтү:

укуга ярдәм итү һәм аны үстерү проблемалары буенча республика фәнни-гамәли конференцияләр үткөрү,

республика китапханә акциясен, фестивальләрен, күргәзмәләрен, китап ярминкәләрен, күчмә агарту акцияләрен, китап ролен күтәрүгә, укуның социаль статусын, әдәби иҗатның социаль статусын күтәрүгә, китапханә чаралары тарафыннан Татарстан Республикасы халкында уңай тормыш кыйммәтләрен һәм тарихи белемнәрен формалаштыруга юнәлтелгән республика конкурсларын үткөрү,

уку, китапханә, китапханә хезмәтләренә тышкы һәм күрсәтмә рекламасының нәтижәле ысулларын һәм формаларын эшләү;

үзәк китапханә базасында телләр өйрәнү үзәкләре булдыру,

һәвәскәр берләшмәләр китапханәләре базасында үсеш,

районның балалар китапханәсе базасында уку үзәге булдыру,

социаль ярдәм таләп итә торган халык категорияләрен укуга яллауны оештыру һәм жәлеп итү эшен камилләштерү, түбәндәге юллар белән:

социаль ярдәм таләп итә торган халык категорияләре (аз керемле гражданныр, инвалидлар, ятим балалар, күп балалы гаиләләр, имин булмаган гаиләләр) өчен китапханә программалары булдыру.

Чараларны гамэлгә ашыру балалар һәм өлкәннәр өчен аерым махсулаштырылган программалар төзү практикасыннан уку процессының өзлексез булуына нигезлэнгән бердәм стратегия эшлүгә күчүгә; барлыкка килгән китапханә аудиториясеннән халыкның аз укыла торган яисә укылмаган өлешенә юнәлү белән чыгуга ярдәм итәчәк; укуга ярдәм итү буенча барлык чараларга да ижтимагый һәм ачык төс бирәчәк. Инновацияләр банкы китапханәлەرگә китапны тәкъдим итү һәм уку буенча инновацион тәҗрибәне оператив рәвештә өйрәнергә һәм гамэлгә кертергә мөмкинлек бирәчәк. Укуны популярлаштыру буенча нәтиҗәле чараларда катнашучы район халкының өлеше артты.

Мөмкинлекләре чиклэнгән затлар һәм аз тәэмин ителгән катламнар өчен мәгълүмат-китапханә һәм мәдәни хезмәтләрдән файдалану мөмкинлеген арттыруга махсус программаларны, шул исәптән хәйрия акцияләрен һәм проектларын гамэлгә ашыру жиһәреләчәк.

6. Тармакның кадрлар потенциалын арттыру. Әлеге бүлекнең чараларын гамэлгә ашыру өчен ярдәмче программалар түбәндәгеләр кирәк:

һөнәри белем бирү учреждениеләрен тәмамлаучылар өчен вакансияләр банкын төзү һәм аларга ярдәм итү;

күпбаскычлы өзлексез һөнәри белем бирү системасының структурасын һәм эчтәлеген түбәндәге юллар белән камилләштерү:

кадрларның квалификациясен күтәрү һәм яңадан әзерләү ысулларының инновацион (модульле, дистанцион һ.б.) юнәлешкә күчүен тәэмин итү, алар китапханә-мәгълүмат өлкәсе үсешенә төп тенденцияләренә туры килә.

персоналны квалификация таләпләренә туры килүгә сертификацияләүне кертү,

региональ, Россия һәм чит ил китапханә-мәгълүмат оешмалары һәм мәгариф учреждениеләре базасында китапханә-мәгълүмат белгечләренә стажировкаларын оештыру, квалификациясен күтәрү һәм һөнәри белемнәрен арттыру;

регионар китапханәләрдә, халыкара форумнарда, конференцияләрдә катнашу;

китапханә-мәгълүмат учреждениеләре белгечләрен түбәндәге юллар белән беркетү системасын камилләштерү:

тармакның кирәклеген исәпкә алып, китапханә-мәгълүмат белгечләрен контракт буенча максатчан әзерләү механизмнарын эшләү,

авыл жиһрлегенә эшкә килгән һәм һөнәри белем бирү учреждениеләрен тәмамлаган чыгарылыш укучыларына ярдәм итү һәм аларны беркетү механизмнарын эшләү (бер тапкыр бирелә торган пособиеләр системасы).

торак шартларын яхшыртуга мохтаж булган китапханә-мәгълүмат белгечләрен вакытлыча торак белән тәэмин итү механизмнарын эшләү,

тармак белгечләренә грант ярдәме күрсәтү, «һөнәрендә иң яхшысы» республика конкурслары уздыру.

Чараларны гамэлгә ашыру республиканың китапханә өлкәсендә кадрларның һөнәри һәм белем бирү потенциалын саклап калуга һәм үстерүгә; укытуның проблемалы юнәлешле, модульле һәм дистанцион белем бирү рәвешләренә күчү юлы белән кадрларны укытуның нәтиҗәле системасын булдыруга,

квалификациясен күтэругэ һәм янадан һөнәри эзерлэугэ ярдәм итэчәк; китапханэләрнең гамәли хезмәткәрләренә методик ярдәм оештыру, республикада, Россия Федерациясендә стажировкалар системасын булдыру, хезмәткәрләренә һөнәри үсешен һәм квалификациясен планлы рәвештә күтәрүне стимуллаштыруның нәтижәле критерийларын эшләү; китапханә хезмәткәрләренә хезмәт шартларын яхшырту, аларны социаль яклауны тәмин итү, торак шартларын яхшырту; тармакта кадрларны беркетү, аларның һөнәри абруен күтәрү.

№ п / п	Чаралар	Чараны гамәлгә ашыру эшләре исемлеге	Үтәү сроклары	2025	2026	2027
1.	Эш урыннарын аттестацияләү	Эш урыннарын аттестацияләү Янгын сүндерү минимумы буенча уку	2025-2027			110,0
2.	Махсус жиһазлар һәм мебель комплектлары сатып алу	Филиаллар өчен стеллажлар, күргәзмә жиһазлары, өстәлләр, урындыклар	2025-2027		15,0	
3.	Янгын сүндерү минимумы буенча уку	Янгын сүндерү минимумы буенча уку	2025-2027	30,0		
4.	Китапханэләрне оргтехника белән тәмин итү	Принтерлар, проекторлар сатып алу.	2025-2027	90,0	90,0	
5.	Китапханэләр МПБ фондының үзәкләштерелгән комплекты	Китапханә фонды	2025-2027		100,0	
6.	Вақытлы матбугатка үзәкләштерелгән язылу	Китапханә өчен газета һәм журналларга язылу	2025-2027	170,0	170,0	
7.	Модель китапханә булдыру	Китапханә өчен жиһазлар белән туплау	2025-2027	120,0	120,0	
8.	Китапханә биналарын агымдагы ремонтлау	Стеллажларны, идәннәрне, тәрәзәләрне, ишекләрне буяу.	2025-2027	70,0	75,0	
9.11	Район күргәзмәләре		2025-2027	20,0	20,0	
10.10.	Район Сабантуе	Хужалыкларны бизәү	2025-2027	15,0	15,0	

11. 2.11.	Якташ язучыларның юбилейлары	З.Нури, районнан чыккан атаклы кешеләр	2025-2027	15,0	15,0	
3.12.	Брошюралар бастыруны оештыру	Материал жыю, чыгару	2025-2027	8,0	8,0	
3.	Шигърият, туган тел көннәре, акцияләр, фестивальләр	катнашучылары бүләкләү	2025-2027	7,0	7,0	

IV. Программаны ресурслар белән тәэмин итү

Ярдәмче программаны финанс белән тәэмин итү Татарстан Республикасы бюджеты, Чүпрәле муниципаль районы бюджеты һәм федераль бюджет акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

Программаны финанслау күләмнәре фаразлау характерында һәм тиешле елга республика бюджеты проекты формалаштырганда ел саен билгеләнгән тәртиптә төгәлләштерелергә тиеш. Бүлеп бирелүче бюджет финанславы күләме нигезендә, шулай ук күрсәтелгән чараларны үтәүне анализлау нәтижәләре буенча проектларны һәм аларны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәләренә үзгәрешләр кертелергә мөмкин.

V. Программаны гамәлгә ашыру механизмы һәм аның үтәлешен контрольдә тоту

Программаны гамәлгә ашыру республика дәүләт хакимияте органнарының, Чүпрәле муниципаль районының жирле үзидарә органнарының, төрле ведомстволар һәм буйсындыру дәрәжәләре китапханәләренә тиешле килешүләр нигезендә үзара хезмәттәшлеген күз алдында тоту.

Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитеты Программаны гамәлгә ашыру белән идарә итә һәм Программаның үтәлешен тикшереп тора. Программалы чаралар системасын үтәүне мониторинглау, Программаны башкаручыларның эшчәнлеген килештерелгән гамәлләрне тәэмин итү өчен вакытлы хисапчылык нигезендә координацияләү, бүленеп бирелә торган финанс чараларының башкаручыларының рациональ файдалануын тикшереп тору, республика башкарма хакимиятенә башка органнары белән үзара хезмәттәшлекне тәэмин итә торган чараларны эзерләү һәм гамәлгә ашыру буенча агымдагы эш, Программаның чираттагы финанс елына чараларына жыелма бюджет гаризасын эзерләү һәм билгеләнгән тәртиптә тапшыру.

Программа гамәли чараларның еллык планын үтәү юлы белән гамәлгә ашырыла, аларны үтәү сроклары, башкаручылар күрсәтелә.

Ярдәмче программада күрсәтелгән жиһазлар сатып алу, эшләр башкару һәм хезмәтләр күрсәтү «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжлар өчен товарлар китерүгә, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру турында» 21.07.2005 № 94-ФЗ Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла.

Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитеты, Программаны гамәлгә ашыруга бүлеп бирелә торган финанс чараларын исәпкә алып, ел саен программа чараларын гамәлгә ашыруга һәм Программаның максатчан күрсәткечләренә чыгымнарны төгәлләштерә.

VI. Программаны гамәлгә ашыруның социаль-икътисадый нәтижәлелеген бәяләү

Программага бердәм системалы якин килү нигезендә салынган район китапханә эшен үстерү стратегиясе аны компьютер техникасы, кешеләр тормышын яхшырту, максималы мәдәни һәм ижади үзреализацияләү максатларында мәгълүматны эшкәртү һәм файдалануның югары нәтижәле автоматлаштырылган технологияләре белән жиһазландырылган мәгълүмат индустриясенә иң мөһим тармакларыннан берсенә әверелдерүгә юнәлтелгән.

Китапханә эшчәнлегенә төп нәтижәләре, кагыйдә буларак, кичектерелгән социаль эффектта чагыла һәм мәгълүмат алмашу системаларының мөмкинлекләрен киңәйтү исәбенә белем бирү дәрәжәсен күтәрүдә, фәнни-техник һәм мәдәни үсештә, квалификациянең, профессионализмның һәм ижатка сәләтләрнең ролен күтәрүдә, мәгълүматка нигезләнгән «эшлекле» белемгә әверелүдә һәм мәдәният һәм рухи кыйммәتلәр белән ныгытыла торган, үсешнең билгеләүче факторларының берсенә, бер яктан, мәдәниятләрнең үзара үтеп керүендә һәм үзидентификация өчен яңа мөмкинлекләр барлыкка килүдә-икенче яктан, мәдәни һәм тел төрлелеген саклауда.

Мондый нәтижәләргә гадәти статистик үлчәмнәргә бирелми. Программада эшчәнлекнең агымдагы нәтижәләрен генә характерлый торган индикаторлар һәм күрсәткечләр системасы кулланыла. Шуңа ук вакытта Программаны гамәлгә ашыруга каралган акчалар исәбенән ярдәм итү күздә тотыла торган социаль-мәдәни проектларда аларны гамәлгә ашыруның нәтижәлелегә күрсәткечләре күрсәтелә.

Программа чараларын гамәлгә ашыру район китапханәләренә интеллектуаль һәм мәдәни позицияләрен ныгытып, аларның күпфункцияле эшчәнлегенә ярдәм итәргә һәм аларны үстерергә мөмкинлек бирәчәк. - ял итү даирәсендә, китапханә системасын халык ихтыяжларына якынайтып, китапханә хезмәтләрен гавами тәкъдим итүнең заманча формаларын кертүне хупларга, кулланучыларның белем һәм мәдәни дәрәжәсен күтәрергә, китапханәләрдән файдаланучыларга хезмәт күрсәтүнең сыйфатын һәм китапханәчеләр эшен яхшырту, китапханәнең абруен күтәрү өчен уңайлы шартлар тудырырга, заманча мәгълүмат технологияләрен куллану һәм аларны Россия һәм дөньяви мәгълүмат системалары, китапханә эше өлкәсендә бюджет акчаларын тотуны оптимальләштерергә.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның төп нәтижәләре булып китапханәләренә мәгълүмати эшчәнлеген активлаштыру, укучыларга хезмәт күрсәтү юнәлешләрен һәм рәвешләрен киңәйтү, китапханәләренә заманча мәгълүмати-коммуникацион технологияләр дәрәжәсенә чыгуы һәм аларны комплекслы мәгълүмати-мәдәни үзәкләргә әверелдерү, модельле гавами

китапханэлэр төзү юлы белән халыкка мәгълүмати һәм китапханә хезмәте күрсәтүне яхшырту, фондларның сыйфат характеристикаларын яхшырту һәм китапханэләрдән файдалану дәрәжәсен арттыру торачак., район китапханәләре фондларын төрле мәгълүмат чыганаclarындагы документлар белән тулыландыруны тәмин итү (ел саен 5% ка яңартуны тәмин итү), китапханәләр сайтларына ел саен керүләр санын 20% ка кадәр арттыру, китапханәләрне заманча системалар һәм китапханә фондларын, кешеләрне һәм биналарны саклау һәм куркынычсызлык чаралары белән 25% ка кадәр жиһазландыру, китапханәләрнең матди-техник базасын ныгыту һәм модернизацияләү (китапханәләр һәм китапханәләр өчен китапханә жиһазлары комплектларын сатып алу) башкалар), китапханә чараларында катнашучылар өлешен 35% ка кадәр арттыру, инновацион белем бирү технологияләре нигезендә китапханә хезмәткәрләрен укытуның, квалификациясен күтәрүнең һәм яңадан һөнәри эзерләүнең оптималь моделен булдыру (югары һәм урта һөнәри белемле китапханә хезмәткәрләре өлешен 80% ка кадәр арттыру), китапханәче һөнәренә абруен күтәрү.

Программада билгеләнгән нәтижеләргә ирешү районда бердәм дәүләт мәдәни сәясәтен гамәлгә ашыруның нәтижеләлегенә йогынты ясаычак; китапханә хезмәтләрен камилләштерү, халыкның барлык катлаулары өчен мәгълүматтан файдалану мөмкинлеген үстерүдә, шулай ук китапханә һөнәрләренә өйрәтүнең сыйфатын күтәрүдә китапханә системасының лидерлыгын тәмин итәчәк.